

Regler för inrättande av forskarutbildningsämne

Inledning

Ett forskarutbildningsämne är ett väl avgränsat kunskapsområde inom ett forskningsområde. Generellt gäller att forskarutbildningsämnet ska kunna beskrivas som ett kunskapsområde med egen benämning. Lärosäte som får utfärda examina på forskarnivå har rätt att inrätta de forskarutbildningsämnena inom vilka utbildningen ska anordnas (HF 6 kap § 25). Högskolan Dalarna äger rätt att inrätta forskarutbildningsämnena inom de forskarutbildningsområden där Universitetskanslersämbetet medgivit examensrätt.

Riktlinjer för processen

1. Uppdrag om att ansöka om att få ge licentiat- och doktorexamen inom ett forskarutbildningsämne ska ingå i ett verksamhetsuppdrag från rektor till en eller flera institutioner. Prefekt utser beredningsansvarig för ansökan.
2. Ansökan ska göras enligt anvisningarna nedan under rubriken ”3. Kvalitetskrav och anvisningar för ansökan”.
3. Ansökan om forskarutbildningsämne granskas av Forskarutbildningsnämnden (FUN) som tillsätts av och arbetar på uppdrag av Utbildnings- och forskningsnämnden (UFN). Vid granskning av ansökan ska FUN konsultera minst två externa sakkunniga med professorskompetens. (Se Bilaga 1 för rutiner vid extern granskning.)
4. FUN lämnar ett yttrande över ansökan baserat på den egna granskningen och den externa granskningen. I samband med att ansökan överlämnas till UFN för beslut, får den sökande ta del av yttrandet och har möjlighet att till UFN:s sammanträde inkomma med kommentarer.
5. På basis av FUN:s yttrande och eventuella kompletteringar beslutar UFN att inrätta forskarutbildningsämnet om kvalitetskraven är uppfyllda.
6. Ansökan och beslut diarieförs.

Kvalitetskrav och anvisningar för ansökan

Högskolan måste kunna garantera att målen i Högskolelagen och Högskoleförordningen samt mål i kursplaner och studieplaner är uppfyllda för samtliga examina som utfärdas. Nedanstående aspekter och bedömningskriterier utgår i stora delar från den praxis som Universitetskanslersämbetet tillämpar vid prövning av inrättande av examenstillstånd på master- och forskarutbildningsnivå.

Det ska finnas ett väl utvecklat kvalitetsarbete inom ämnet.

Högskolan Dalarna ska arbeta för att främja en hållbar utveckling. Högskolans verksamhet ska också främja förståelsen för internationella förhållanden. Högskolans arbete bygger på ett aktivt arbete för att främja alla människors lika värde, och därigenom verka för ökad jämställdhet och mångfald.

Då ansökan ska granskas av externa granskare ska den också innehålla en översiktlig men informativ beskrivning av högskolan – antal studenter och anställda, organisation, utbildningar, prioriterade

forskningsmiljöer samt examenstillstånd (denna information tillhandahålls av Avdelningen för stöd till ledning och styrning).

Under respektive rubrik anges kvalitetskrav och anvisningar för ansökan. Det ska klart framgå av ansökan att kvalitetskraven för det sökta examenstillståndet är uppfyllda.

Ansökan får omfatta högst 20 sidor samt bilagor, och ska redovisa hur kvalitetskraven uppfylls för de olika aspekterna. Följande sju rubriker ska användas i ansökan:

Definition av forskarutbildningsämnet

Forskarutbildningsämnet ska vara tydligt avgränsat och ha en väl motiverad förankring i högskolans forskarutbildningsområde.

Följande ska redovisas:

1. Ämnesbenämning.
2. Avgränsning av ämnesinnehåll.
3. Ämnets anknytning till området inom vilket högskolan har examensrätt, och dess relation till andra forskarutbildningsämnen vid högskolan inom samma område.
4. Ämnets relation till institutionen och dess övriga forskningsverksamhet.
5. Ämnets nationella och i tillämpliga fall internationella identitet och karaktär (exempelvis redogörelse för om ämnet finns inrättat vid andra lärosäten, eventuell nationell/internationell konsensus kring ämnets centrala innehåll).

Motivering till inrättandet

Behovet av forskarutbildningsämnet måste tydligt framgå ur de studerandes perspektiv, ur högskolans perspektiv, och ur samhällets perspektiv.

Följande ska redovisas:

1. Den specifika ämnesbenämningens användbarhet för den som genomgått utbildningen.
2. Forskarutbildningsämnets koppling till anknytande utbildningar på grund- och avancerad nivå.
3. Forskarutbildningsämnets betydelse för samhälle och näringsliv ur ett regionalt, nationellt och internationellt perspektiv.
4. Förekommande samverkan med externa parter vad gäller planering och genomförande av utbildningen.

Vetenskaplig miljö

Inom forskarutbildningsämnet ska kvalificerad forskning bedrivas och en stimulerande forskningsmiljö tillhandahållas med en kritisk massa av doktorander.

Följande ska redovisas:

1. Planerat antal doktorander.
2. Aktuella forskningsprojekt som lärare anknutna till forskarutbildningsämnet är engagerade i samt publicerade forskningsresultat under de senaste fem åren.
3. Hur forskningsaktiviteten i miljön generellt relateras till beskrivningen av forskarutbildningsämnet.
4. Seminarieverksamhetens upplägg och omfattning.
5. Möjligheter till doktorandinflytande på forskarutbildningens utveckling.
6. Befintlig och potentiell nationell och internationell samverkan med forskare vid andra lärosäten, företag och i forskarnätverk.

Läro- och handledarresurser

Inom forskarutbildningsämnet ska finnas tillräcklig och långsiktig handledarkompetens och handledarkapacitet för utbildning på forskarnivå, varav en kritisk massa av seniora forskare inklusive bred professorskompetens, samt övriga lärarresurser.

Följande ska redovisas:

1. Ansökan ska ange handledarresurser enligt tabell 1.
2. En fördjupad beskrivning av den samlade lärarkompetensen i relation till beskrivningen av forskarutbildningsämnet, inklusive lärarnas reella handledarerfarenhet på forskarutbildningsnivå, samt utifrån de kurser som ska genomföras.
3. Hur forskarutbildningsämnet avser att arbeta med kompetensutveckling på kort och lång sikt.

Examensmål och progression

Förutsättningar för doktorander att uppnå examensmålen i ämnets allmänna studieplan, ska kunna bedömas utifrån kurs- och avhandlingsverksamheten. Möjlighet till progression ska finnas mellan högskolans utbildning på grundnivå och avancerad nivå till forskarutbildningen.

Följande ska redovisas:

1. Hur doktorander förväntas uppnå examensmålen med utgångspunkt i den allmänna studieplanen.
2. Ämnets anknytning till grundutbildning och utbildning på avancerad nivå vid högskolan och progressionen mellan olika utbildningsnivåer.
3. Hur forskarutbildning inom ämnet bidrar till hållbar utveckling.
4. Hur internationella perspektiv får genomslag i utbildningen inom ämnet.
5. Hur forskarutbildning inom ämnet verkar för ökad jämställdhet och mångfald.

Ekonomiska förutsättningar, stabilitet och långsiktig hållbarhet

Det ska finnas ekonomiska förutsättningar för att bedriva forskning och forskarutbildning inom forskarutbildningsämnet. En uthållig utbildnings- och forskningsmiljö med ändamålsenliga resurser för att nå de fastställda målen för forskarutbildningen ska kunna garanteras framtida doktorander. Miljön ska kontinuerligt anta minst två doktorander per år.

Följande ska redovisas:

1. Plan för rekrytering av doktorander på kort och lång sikt.
2. En bedömning av hur väl högskolan skulle stå sig i jämförelse med andra lärosäten där ämnet redan finns sett till lärarkompetens och forskningsaktivitet, samt attraktionskraft gentemot presumtiva doktorander, seniora forskare och anslagsgivare.
3. Ekonomiska förutsättningar för att erbjuda forskarutbildningsplatser och säkra handledningskompetens och forskningsresurser i en adekvat omfattning.
4. Rekryteringsstrategi för långsiktigt upprätthållande av forsknings- och handledarkompetens.

Stödfunktioner och faciliteter

Det ska finnas god tillgång till relevant vetenskaplig litteratur (inklusive tidskrifter) inom forskarutbildningsämnet, liksom tillgång till goda sökmöjligheter i bibliografiska och andra databaser. Doktorander ska erbjudas undervisning i bibliotekskunskap och informationssökning och ha god fjärrlåneservice. Det ska finnas en infrastruktur som ger möjlighet till flexibelt lärande – datorer, studieplatser och mötesplatser. För utbildning inom laborativa ämnen är tillgången till ändamålsenliga lokaler med adekvat utrustning avgörande.

Bilagor till ansökan

Till ansökan ska bifogas:

- Allmän studieplan för forskarutbildning inom ämnet (preliminär).
- Intyg om genomgången handledarutbildning för samtliga i ansökan angivna handledare.
- Förteckning över kursplaner som är obligatoriska i det sökta forskarutbildningsämnet. Om kursplaner ännu ej fastställts bifogas väl genomarbetade förslag på sådana.

Tabell 1. Lärarkompetens inom det sökta forskarutbildningsämnet

<i>Namn/födelseår</i>	<i>Akademisk titel/ämne</i>	<i>Omfattning av heltid i % Vid Högskolan</i>	<i>Tidsbegränsning</i>	<i>Handledarutbildning</i>
Huvudhandledare				
Biträdande handledare				
Övriga lärare				

Bilaga 1. Checklista för extern sakkunniggranskning

Vid granskning av ansökan om att inrätta forskarutbildningsämne ska XU konsultera minst två externa lärare med professorskompetens. Detta sker genom granskning av skriftliga underlag samt platsbesök.

- XU fastställer sakkunniga på förslag från forskningsledaren. Inget jäv får föreligga.
- De sakkunniga arbetar på uppdrag av XU, som förser sakkunniga med underlag och bjuder in till platsbesök.

- Aktuell forskningsledare ansvarar för att praktiskt och ekonomiskt organisera platsbesöket och att ett program upprättas.
- Vid platsbesöket bör de sakkunniga ges möjlighet att träffa: Prorektor, dekan, prefekt och proprefekt, avdelningschef, ämnesföreträdare/ansvarig för ansökan, och lärarrepresentanter, samt presenteras för de faciliteter vid Högskolan som är relevanta för det sökta forskarutbildningsämnet, såsom NGL-centrum, laboratorieresurser etc.
- Representanter för XU tar emot de sakkunniga när de kommer till Högskolan, och stämmer av med dem efter platsbesöket.
- Sakkunniga lämnar var sitt individuella yttrande enligt särskilt formulär. Deras yttranden ligger till grund för XU:s bedömning och förslag till beslut i UFN.